

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
เลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม
**Tourists' Satisfaction on Agrotourism along
Mahasawad Canal, Phutthamonthon District,
Nakhon Pathom Province**

ยศวีร์ ยุกตะนันท์¹ สมศรี ปัทธรรม² กาญจนศ อรรถวิภาคไพศาลย์²
และไพโรจน์ สังข์เดช²

**Yotsawee Yuktanun, Somsri Pattaratuma, Ganjanee Attawipakpaisan
and Pairoj Sungdech**

ABSTRACT

The objectives of this research were to study 1) background information of the tourists visiting Agrotourism along Mahasawad Canal, 2) their satisfaction and usefulness of the agrotourism, 3) tourists' satisfaction as compared by their background, and 4) problems and suggestions by tourists. The data were collected from 293 tourists by using a questionnaire, and statistically analyzed for percentage, arithmetic mean and t-test.

The sampled tourists were most satisfied on the 4 agrotouring sites, which were Mahasawad farm-housewives group, fruit orchard, orchid orchard, and lotus field. They also revealed that the four agro-touring sites were highly useful to them. The personnel of the Tourists Information Center, agro-touring boat, and the expenditure were also most satisfied. The tourists indicated that the convenience and sanitation of the touring sites and information were their problems. They suggested to have information distribution, and to improve the sanitation and convenience of the agrotouring environment.

The results of the hypotheses testing showed that the tourists with different age, education level, occupation, present residence and agrotouring experience had significantly different level of satisfaction on some items of the agrotouring sites, but the tourists gender made no difference.

Key words: tourists' satisfaction, agrotourism, Mahasawad canal

¹ ศูนย์ชนบทศึกษา สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Rural Studies Center, Research and Development Institute, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

² ภาควิชาส่งเสริมและนิเทศศาสตร์เกษตร คณะเกษตร มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900

Department of Agricultural Extension and Communication, Faculty of Agriculture, Kasetsart University, Bangkok 10900, Thailand.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ได้เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียนคลองมหาสวัสดิ์ 2) ความพึงพอใจและประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร 3) เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน และ 4) ปัญหาและข้อเสนอแนะ โดยใช้แบบสอบถามรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 293 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่า t-test

ผลการสำรวจพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง ตามลำดับ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และนาบัว และมีความคิดเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง มีประโยชน์มาก นอกจากนั้นยังพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในการบริการที่เกี่ยวข้อง คือ บุคลากรของศูนย์บริการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรือและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ส่วนปัญหาของนักท่องเที่ยวพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวกสะอาด และเอกสารเผยแพร่ จึงมีข้อเสนอแนะให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเอกสารเผยแพร่แจก รวมทั้งปรับปรุงความสะดวกและความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

จากการทดสอบสมมติฐาน ปรากฏว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง บางประการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เพศของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพื้นฐานด้านการเกษตรกรรม มีความอุดมสมบูรณ์และมีความหลากหลายของทรัพยากรการเกษตร ดังจะเห็นได้จากพื้นที่ของประเทศประมาณ 174.85 ล้านไร่ หรือร้อยละ 54.52 ถูกใช้ประโยชน์เพื่อทำการเกษตรกรรม โดยส่วนใหญ่เป็นพื้นที่ที่ใช้ในการทำนา ประมาณ 79.97 ล้านไร่ พืชไร่ 50.63 ล้านไร่ ไม้ยืนต้นและไม่ผล 23.89 ล้านไร่ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2541) ทำให้เกิดรูปแบบทางการเกษตรที่แตกต่างไปตามความเหมาะสมของพื้นที่ ได้แก่ รูปแบบเกษตรผสมผสาน สวนผลไม้ ชุมชนเกษตรกร ตลาดการเกษตร

จากสภาพดังกล่าวจึงก่อให้เกิดการท่องเที่ยวในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรขึ้น ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีความเป็นอยู่ของชาวชนบท รูปแบบของกิจกรรม และการประกอบอาชีพทางการเกษตรที่มีความหลากหลายรูปแบบ รวมทั้งทัศนียภาพของธรรมชาติอันสวยงามมาจัดให้มีระบบการบริหารจัดการโดยเกษตรกรหรือชุมชนเกษตร เป็นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับธรรมชาติและวัฒนธรรมการเกษตรบนพื้นที่จริงและมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเกษตร ก่อให้เกิดความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ (อุไรวรรณ, 2544)

ปัจจุบันสวนเลียนคลองมหาสวัสดิ์ เป็นแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ของอำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม เพราะว่า เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยทรัพยากรทางการเกษตร มีสวนผลไม้ผสมผสาน วนเกษตร และฟาร์มเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งทำการเกษตรที่หลากหลาย (สุทธิลักษณ์, 2542) สามารถจัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่าสนใจ และยังเป็นทางผ่านในการนำนักท่องเที่ยวไปสู่แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ ของประเทศด้วย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน
จึงเห็นควรทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหา
สวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยวที่ได้
เยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์
2. ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว
และประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวในแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์
3. เปรียบเทียบความพึงพอใจที่มีต่อแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ ของ
นักท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน
4. ศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะของนัก
ท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลอง
มหาสวัสดิ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
ของอำเภอพุทธมณฑลต่อไปในอนาคต
2. สามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการ
วางแผนจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตรในพื้นที่
เกษตรอื่น เพื่อให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่น่า
สนใจและมีประสิทธิภาพของจังหวัดนครปฐมและ
จังหวัดอื่นที่คล้ายคลึงกัน
3. สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัย
เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตรต่อไปในอนาคต

นิยามศัพท์ปฏิบัติการ

“นักท่องเที่ยว” หมายถึง ประชาชนชาวไทย
ทั้งชายและหญิง ที่เดินทางมาใช้บริการแหล่งท่องเที่ยว
เชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม ในปี พ.ศ. 2546

“สวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์” หมายถึง

แหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบการเกษตร ซึ่งตั้งอยู่ในเขต
ตำบลมหาสวัสดิ์และตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล
จังหวัดนครปฐม โดยมีจุดบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร
เลียบคลองมหาสวัสดิ์จำนวน 4 แห่ง คือ สวนกล้วยไม้
นาบัว กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ และสวน
ผลไม้

“ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว” หมายถึง
ความรู้สึกทางบวกที่เกิดจากการประเมินผลความ
สำเร็จตามต้องการของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการ
บริการของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลอง
มหาสวัสดิ์ 4 แห่ง คือ สวนกล้วยไม้ นาบัว กลุ่มแม่
บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ และสวนผลไม้

การตรวจสอบเอกสาร

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

ได้มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของความ
พึงพอใจไว้ดังนี้

Chaplin (1968) ได้ให้คำจำกัดความของ
ความพึงพอใจว่าเป็นความรู้สึกของผู้มารับบริการต่อ
สถานบริการตามประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าไป
ติดต่อขอรับบริการในสถานบริการนั้นๆ

Oskamps (1984) ได้ให้ความหมายของความ
พึงพอใจว่ามีความหมายอยู่ 3 นัย คือ 1) สภาพ
การณ์ที่ผลการปฏิบัติงานจริง ได้เป็นไปตามที่บุคคลได้
คาดหวังไว้ 2) ระดับของความสำเร็จที่เป็นไปตาม
ความต้องการ และ 3) การทำงานได้เป็นไปตาม หรือ
ตอบสนองต่อคุณค่าของบุคคล

เสกสรร (2541) กล่าวว่าไว้ว่าความพึงพอใจ
หมายถึง ทัศนคติในทางบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใด
สิ่งหนึ่งซึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นความพอใจในการ
ปฏิบัติต่อสิ่งนั้น

ดังนั้น จากแนวคิดที่เกี่ยวข้อง จึงพอสรุปได้ว่า
ความพึงพอใจของบุคคล เป็นความรู้สึกทางบวกที่
เกิดขึ้นจากการประเมินผลของการได้รับบริการตาม
ความต้องการ และได้รับความสำเร็จตามที่คาดหวังไว้

แนวคิดและหลักการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรม เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จ และเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้ และประสบการณ์ใหม่ ๆ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่ (รำไพพรรณ, 2544) และได้พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเกษตรมีหลายรูปแบบตามสภาพพื้นที่ที่ทำการเกษตรนั้นๆ หรือกิจกรรมทางการเกษตรเป็นหลัก คือ การทำนา เกษตรผสมผสาน สวนผลไม้ ไม้ดอกไม้ประดับ เกษตรเชิงอนุรักษ์ผสมกับวัฒนธรรมชาวไทยภูเขา ศูนย์ศึกษาและศูนย์วิจัยทดลองของหน่วยงานราชการต่างๆ โครงการหลวงและโครงการพระราชดำริ ชุมชนเกษตรกร สวนเกษตรหรือฟาร์มของเอกชน และตลาดการเกษตร (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2543) ด้านองค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มี 3 ส่วน คือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวการเกษตร ตลาดการท่องเที่ยว และการบริการท่องเที่ยว (สุวรรณ, 2541) การที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้น ควรถือหลัก “3S” (ปรีชา, 2544) คือ ความปลอดภัย (security) ความสะอาด (sanitation) และความพึงพอใจ (satisfaction) ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่จะทำให้เกิดการกระจายรายได้ไปสู่ท้องถิ่น นอกจากนี้ยังจะเป็นการช่วยยกระดับชีวิตให้กับเกษตรกรและชุมชนนั้นๆ ด้วย

แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์

ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ (2545) มีการกล่าวถึงว่าแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ ตั้งอยู่ในเขตตำบลมหาสวัสดิ์ และตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีจุดบริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรจำนวน 4 แห่ง คือ

1. สวนกล้วยไม้ โดยมีกิจกรรมให้ความรู้

การเกษตรในด้าน การปลูกและขยายพันธุ์กล้วยไม้ การผลิตกล้วยไม้เพื่อส่งออก และชมดอกกล้วยไม้ สกุหลาบที่สวยงาม และพันธุ์ “ทักษิณ” ซึ่งมีที่เดียวในประเทศไทย

2. สวนผลไม้ โดยมีกิจกรรมให้ความรู้ การเกษตรในด้านการปลูกส้มโอ มะม่วง ขนุน มะพร้าว มะปราง มะกอก กระท้อน และหมาก เป็นต้น

3. นาบัว โดยมีกิจกรรมให้ความรู้การเกษตร คือ การปลูกดอกบัวพันธุ์ฉัตรขาว การเก็บดอกบัว และการคัดขนาดของดอกบัว

4. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ โดยมีกิจกรรมให้ความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตเกษตร คือ ไข่เค็มเสริมไอโอดีน ข้าวตังจากข้าวซ้อมมือ และผลไม้อบแห้งปรุงรสตามฤดูกาล

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นิกร (2544) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์พุแค จังหวัดสระบุรี ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา ภูมิฐานะ สถานภาพสมรส อาชีพ รวยได้ จำนวนครั้งที่มาท่องเที่ยวแหล่งที่ได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร วัตถุประสงค์ของการมาเที่ยว และ ระยะเวลาที่ใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ส่วนอายุ อาชีพหลัก และประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

สมศรี (2545) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเกษตร และแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 144 คน พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สุขภาพ และประสบการณ์การท่องเที่ยวเกษตรแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรบางประการแตกต่างกัน

จากการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเป็นตัวแปรที่น่าสนใจ เพราะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของบุคคล ผู้วิจัยจึงเลือกศึกษาตัวแปรดังกล่าว

สมมติฐานในการวิจัย

นักท่องเที่ยวที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน ประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกันจะมีความพึงพอใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์แตกต่างกัน

วิธีการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษา คือสวนเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ซึ่งมีจุดบริการท่องเที่ยวเกษตรทั้งหมด 4 แห่ง คือ

1.1 สวนกล้วยไม้ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ 12 ไร่

1.2 สวนผลไม้ ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ 40 ไร่

1.3 นาบัวตำบลมหาสวัสดิ์อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม มีพื้นที่ 20 ไร่

1.4 กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ ตำบลมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม

2. ประชากรที่ศึกษาคือนักท่องเที่ยวชาวไทย ทั้งชายและหญิง ที่มาท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม ในช่วงเดือนตุลาคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2546 จำนวน 293 คน และเก็บข้อมูลประชากรทั้งหมดโดยการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้แบบสอบถาม ที่ได้

สร้างขึ้นตามวัตถุประสงค์ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิด และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1. ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

ตอนที่ 2. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประโยชน์ที่ได้รับเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์

ตอนที่ 3. ปัญหาและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์

สำหรับการกำหนดระดับคะแนนความพึงพอใจและประโยชน์ที่ได้รับของนักท่องเที่ยวเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ 4, 3, 2 และ 1 ตามลำดับ ส่วนช่วงคะแนนเฉลี่ยได้จัดระดับคะแนน ดังนี้ คือ

พึงพอใจมาก/ประโยชน์มาก 3.51-4.00 คะแนน

พึงพอใจปานกลาง/ประโยชน์ปานกลาง

2.51-3.50 คะแนน

พึงพอใจน้อย/ประโยชน์น้อย 1.51-2.50 คะแนน

ไม่พึงพอใจ/ไม่มีประโยชน์ 1.00-1.50 คะแนน

ได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่ามัชฌิมเลขคณิต และค่า t-test ประเภท independent เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานแตกต่างกัน

ผลและวิจารณ์

ข้อมูลพื้นฐานของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์เป็นเพศหญิง ร้อยละ 60.41 ส่วนมากเป็นผู้ที่มีอายุอยู่ในช่วง 20-24 ปี มีอายุน้อยที่สุด 13 ปี อายุมากที่สุด 63 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 36.39 ปี เป็นผู้ที่มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 65.53 เป็นผู้ที่มิอาชีพเป็นข้าราชการ ร้อยละ 26.28 เป็นผู้ที่มิที่อยู่ปัจจุบันในกรุงเทพมหานครมากที่สุด ร้อยละ 44.72 และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ไม่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ร้อยละ 60.07 นอกจากนั้น

ยังพบว่าเพื่อนเป็นแหล่งที่ให้ข้อมูลข่าวสารมากที่สุด ร้อยละ 41.98

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวและประโยชน์ที่ได้รับ

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวเชิงเกษตรเยี่ยมชมมหาสวัสดิ์ พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์มากที่สุดโดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.63 สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และนาบัว มีคะแนนเฉลี่ย 3.62, 3.60 และ 3.58 ตามลำดับ (Table 1)

สำหรับรายละเอียดเกี่ยวกับความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง พบว่า

1. กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมมหาสวัสดิ์ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับการบริการน้ำดื่ม (3.91 คะแนน) บุคลากรนำชมกิจกรรมในพื้นที่ (3.74 คะแนน) ซึ่งเท่ากับสถานที่นั่งพัก คุณภาพของ ผลผลิต (3.66 คะแนน) การบรรยาย (3.64 คะแนน) เส้นทางเดินเที่ยวชม (3.58 คะแนน) สภาพแวดล้อมทั่วไป (3.55 คะแนน) และห้องสุขา (3.53 คะแนน) ส่วนโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางด้วยคะแนน 3.28 คะแนน

2. สวนผลไม้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับการบริการน้ำดื่ม (3.90 คะแนน) บุคลากรนำชมกิจกรรมในพื้นที่ (3.74 คะแนน)

สถานที่นั่งพัก (3.68 คะแนน) คุณภาพของผลผลิต (3.65 คะแนน) สภาพแวดล้อมทั่วไป (3.64 คะแนน) ซึ่งเท่ากับการบรรยายเส้นทางเดินเที่ยวชม (3.61 คะแนน) และห้องสุขา (3.50 คะแนน) ส่วนโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางด้วยคะแนน 3.19 คะแนน

3. สวนกล้วยไม้ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับการบริการน้ำดื่ม (3.82 คะแนน) บุคลากรนำชมกิจกรรมในพื้นที่ (3.73 คะแนน) สถานที่นั่งพัก (3.69 คะแนน) การบรรยาย (3.67 คะแนน) ซึ่งเท่ากับ สภาพแวดล้อมทั่วไป คุณภาพของผลผลิต และเส้นทางเดินเที่ยวชม (3.61 คะแนน) ส่วนห้องสุขา และโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางด้วยคะแนน 3.39 คะแนน และ 3.20 คะแนน ตามลำดับ

4. นาบัว พบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากเกี่ยวกับการบริการน้ำดื่ม (3.83 คะแนน) สภาพแวดล้อมทั่วไป (3.73 คะแนน) บุคลากรนำชมกิจกรรมในพื้นที่ (3.68 คะแนน) การบรรยาย (3.66 คะแนน) ซึ่งเท่ากับสถานที่นั่งพัก เส้นทางเดินเที่ยวชม (3.62 คะแนน) และคุณภาพของผลผลิต (3.58 คะแนน) ส่วนห้องสุขา และโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางด้วยคะแนน 3.29 คะแนน และ 3.14 คะแนน ตาม

Table 1 Average scores of tourists' satisfaction for the agrotouring places and their usefulness.

Agrotouring places	Satisfaction and usefulness ($\bar{X}$)	Level of satisfaction and usefulness
Tourists' satisfaction		
Mahasawad farm—housewives group	3.63	Most satisfied / useful
Fruit orchard	3.62	Most satisfied / useful
Orchid orchard	3.60	Most satisfied / useful
Lotus field	3.58	Most satisfied / useful
Tourists' perceived usefulness		
Mahasawad farm—housewives group	3.57	Most satisfied / useful
Fruit orchard	3.56	Most satisfied / useful
Orchid orchard	3.56	Most satisfied / useful
Lotus field	3.54	Most satisfied / useful

ลำดับ

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าผลผลิตของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และความรู้ที่ได้รับจากการเยี่ยมชมที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ สวนกล้วยไม้ สวนผลไม้ และนาบัวมีประโยชน์มากโดยมีคะแนนเฉลี่ย 3.57, 3.56, 3.56 และ 3.54 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการต่างๆของศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจเกี่ยวกับการบริการต่างๆ ของพนักงานขับรถและบุคลากรที่ศูนย์บริการท่องเที่ยวมากที่สุดด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.81 รองลงมาคือ รูปแบบการใช้เรือหางยาวเป็นยานพาหนะ และ ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีคะแนนเฉลี่ย 3.77 และ 3.55 ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจ

พบว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง เกี่ยวกับการบรรยาย บุคลากรนำชม กิจกรรมในพื้นที่ เส้นทางเดินทางเยี่ยมชม สภาพแวดล้อมทั่วไป คุณภาพของผลผลิต การบริการน้ำดื่ม สถานที่นั่งพัก ห้องสุขา และโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่เพศของนักท่องเที่ยวที่แตกต่างกันไม่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

ปัญหาและข้อเสนอแนะ

ปัญหาในการท่องเที่ยวเชิงเกษตรได้แก่ คือ 1) สวนกล้วยไม้ มีปัญหาเกี่ยวกับ ทำเทียบเรือขึ้นลงไม่สะดวก ทางเดินไม่สะดวกในการเยี่ยมชม ห้องน้ำไม่สะอาด ตามลำดับ 2) นาบัว มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีห้องน้ำในแปลงที่ 2 ทำเทียบเรือขึ้นลงไม่สะดวก

สถานที่นั่งพักไม่สะดวกสบาย ตามลำดับ 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ มีปัญหาเกี่ยวกับอาหารที่ให้มีไม่มีภาชนะปิด ราคาผลิตภัณฑ์แพงเกินไป ไม่มีเอกสารเผยแพร่ความรู้แจก ป้ายความรู้ต่างๆไม่ชัดเจน ตามลำดับ 4) สวนผลไม้ มีปัญหาเกี่ยวกับไม่มีเอกสารเผยแพร่ความรู้แจก สัมโหมกรราคาแพงเกินไป การอธิบายการทำสวนไม่ชัดเจน สถานที่นั่งพักไม่เป็นระเบียบ ตามลำดับ และ 5) ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีปัญหาเกี่ยวกับความไม่เป็นระเบียบสกปรก การบริการด้านข้อมูลท่องเที่ยวไม่ชัดเจน ไม่มีการจัดแบ่งสัดส่วนภายในศูนย์ฯให้ชัดเจน ตามลำดับ

สำหรับข้อเสนอแนะจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตรของนักท่องเที่ยวมีดังนี้ 1) สวนกล้วยไม้มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีเอกสารเผยแพร่ความรู้แจก ควรปรับปรุงทางเดินชมสวน ควรมีพันธุ์กล้วยไม้ที่หลากหลายกว่านี้ ควรปรับปรุงห้องน้ำให้สะอาดและสะดวก ตามลำดับ 2) นาบัว มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีห้องน้ำไว้บริการในแปลงที่ 2 ควรปรับปรุงห้องน้ำในแปลงที่ 1 ควรมีกิจกรรมที่หลากหลายมากกว่านี้ ตามลำดับ 3) กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรมีผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายมากกว่านี้ ควรมีการสาธิตเกี่ยวกับการทำไข่เค็มและข้าวตัง ควรมีเอกสารเผยแพร่ความรู้แจก ตามลำดับ 4) สวนผลไม้ มีข้อเสนอแนะ คือ ควรปรับปรุงทางเดินชมสวน ควรมีเอกสารเผยแพร่ความรู้แจก ควรทำป้ายความรู้ต่างๆให้ชัดเจน ตามลำดับ และ 5) ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีข้อเสนอแนะ คือ ควรปรับปรุงบริเวณศูนย์บริการท่องเที่ยวให้สะอาดและเป็นระเบียบ ควรประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ ควรมีเจ้าหน้าที่ประจำศูนย์ฯตลอดเวลา ควรมีกิจกรรมและจุดท่องเที่ยวที่หลากหลายและน่าสนใจมากกว่านี้ ตามลำดับ

วิจารณ์

นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากต่อแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงเกษตร เรียงตามลำดับได้ดังนี้คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และนาบัว ด้วยคะแนนเฉลี่ย 3.63, 3.62, 3.60 และ 3.58 ตามลำดับ โดยนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าเป็นประโยชน์มาก เนื่องจากมีบุคลากรนำชมกิจกรรมในพื้นที่ที่ให้ข้อมูลการเกษตร, มีการบรรยาย, เส้นทางเดินชมเยี่ยมชมมีป้ายโปสเตอร์ให้ความรู้ และแต่ละแหล่งมีผลผลิตที่น่าสนใจและมีประโยชน์ ได้แก่ ข้าวตังจากข้าวซ้อมมือหน้าัญญูพืช ไข่เค็มเสริมไอโอดีน ส้มโอ กล้วยไม้ที่ชื่อ “ทักษิณ” และดอกบัวพันธุ์จิตรขาว และนักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นว่าปัญหาที่พบในแต่ละแหล่งส่วนมากมาจากโปสเตอร์และป้ายความรู้รวมถึงเอกสารเผยแพร่ความรู้ที่มีอยู่ไม่ชัดเจนเพราะไม่ได้มีการปรับปรุงหรือพัฒนา จึงควรมีการพิจารณาปรับปรุงแก้ไข ส่วนข้อมูลเกี่ยวกับบริการการท่องเที่ยวทั้ง 4 แห่ง คือ การบริการน้ำดื่ม สถานที่นั่งพัก และสภาพแวดล้อมทั่วไปนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมาก แต่ห้องสุขาของสวนกล้วยไม้และนาบัวนักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจปานกลางจึงควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขให้สะดวกสบาย สะอาด และปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับหลัก “3S” คือ ความ ปลอดภัย (security) ความสะอาด (sanitation) และความพึงพอใจ (satisfaction) (ปรีชา, 2544)

นักท่องเที่ยวที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่ง แตกต่างกันเกี่ยวกับการบรรยาย บุคลากรนำชม กิจกรรมในพื้นที่ เส้นทางเดินชมเยี่ยมชม สภาพแวดล้อมทั่วไปคุณภาพของผลผลิต การบริการน้ำดื่ม สถานที่นั่งพักห้องสุขา และโปสเตอร์ป้ายให้ความรู้ต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร (2544) และสมศรี (2545)

สรุป

ผลการวิจัย พบว่า นักท่องเที่ยวที่เป็นผู้หญิง นิยมเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มากกว่าผู้ชาย ส่วนมากเป็นผู้ที่อยู่ในช่วงอายุ 20-24 ปี มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นข้าราชการ มีที่อยู่ปัจจุบันในกรุงเทพมหานคร ไม่มีประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเพื่อนเป็นแหล่งข่าวการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมากที่สุด นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในแหล่งท่องเที่ยวเกษตรทั้ง 4 แห่ง ตามลำดับ คือ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรรมหาสวัสดิ์ สวนผลไม้ สวนกล้วยไม้ และนาบัว นอกจากนั้นยังพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจมากในการบริการที่เกี่ยวข้อง คือ บุคลากรของศูนย์บริการการท่องเที่ยวเกษตร เรือและค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวเกษตร ส่วนปัญหาของนักท่องเที่ยวพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับความสะดวก สะอาด และเอกสารเผยแพร่ จึงได้มีข้อเสนอแนะให้แหล่งท่องเที่ยวเกษตรมีเอกสารเผยแพร่แจก รวมทั้งปรับปรุงความสะดวก และความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรอีกทั้งพบว่าผู้ที่มีอายุระดับการศึกษา อาชีพ ที่อยู่ปัจจุบัน และประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงเกษตรแตกต่างกัน มีความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรทั้ง 4 แห่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์ มีดังต่อไปนี้

1. ควรให้บุคลากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัดนครปฐม สำนักงานเกษตรอำเภอพุทธมณฑล กรมส่งเสริมการเกษตร และองค์การบริหารส่วนตำบล ส่วนภาคเอกชน ได้แก่ เจ้าของสวน และบริษัทท่องเที่ยวต่างๆ เป็นต้น ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรอย่างเป็นระบบที่เหมาะสม

ร่วมกัน

2. ควรมีการปรับปรุงและพัฒนากิจกรรมในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีความเหมาะสมหลากหลายและน่าสนใจ

3. ควรมีการประชาสัมพันธ์และเผยแพร่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้นักท่องเที่ยวและผู้สนใจได้ทราบข้อมูลที่เข้าใจอย่างชัดเจน

4. ควรจัดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเป็นช่วงฤดูกาลตามสภาพแหล่งพื้นที่เพื่อให้แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีเวลาปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมและผลผลิตที่ทำให้มีความพร้อม สามารถทำให้นักท่องเที่ยวมีความประทับใจถึงแม้จะมาซ้ำอีกก็ตาม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในอนาคต มีดังนี้

1. ควรทำการศึกษาด้านความคิดเห็นของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร และเจ้าหน้าที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและภาคเอกชนกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรให้มีประสิทธิภาพและเป็นที่ประทับใจของนักท่องเที่ยว

2. ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่มีต่อสภาพเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกรในพื้นที่ รวมทั้งสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

3. ควรทำการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรในทุกภาคของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- นิกร เกลี้ยงพิบูลย์. 2544. ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการพัฒนาสวนพฤกษศาสตร์ทุเรียน จังหวัดสระบุรี. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวผู้ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพฯ: บริษัทไฟว์เอนด์โปรดักส์ จำกัด.
- รำไพพรรณ แก้วสุริยะ. 2544. “เกษตรสัญจร” อนุสาร อสท. ปีที่ 41 ฉบับที่ 10 พฤษภาคม 2544: 120.

ศูนย์บริการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์.

2545. เอกสารแผ่นพับท่องเที่ยวเชิงเกษตรเลียบคลองมหาสวัสดิ์.

สมศรี ภัทรธรรม. 2545. รายงานผลการวิจัย เรื่องความคิดเห็นของประชาชนผู้สนใจในการเกษตรเกี่ยวกับความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเกษตรและแหล่งบริการที่เกี่ยวข้องในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. สำนักส่งเสริมและฝึกอบรม, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. 2543. รายงานขั้นสุดท้าย การกำหนดแนวทางการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agrotourism). เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.

สุทธิลักษณ์ อำพันวงศ์. 2542. เทียนนครปฐม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สุวิริยาสาน.

สุวรรณ วิธจิตต์. 2541. “การท่องเที่ยว”. วารสารทิศทางเศรษฐกิจไทย ปี 2541. 10 (ฉบับที่ 48 มกราคม): 5-7.

เสกสรร ธรรมวงศ์. 2541. ความพึงพอใจของนักศึกษาผู้ใหญ่ ที่มีต่อการให้บริการด้านการเรียนการสอนสายสามัญระดับประถมศึกษา: ศึกษากรณีโรงเรียนผู้ใหญ่วัดบางเขน ตำบลสถานหญิงกลาง. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. 2541. สถิติการเกษตรของประเทศไทย ปีเพาะปลูก 2539/40. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร.

อุไรวรรณ เปี่ยมนิเวศน์. 2544. การจัดการด้านการสื่อความหมายและสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรกรณีศึกษาอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร. กรุงเทพฯ: วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

Chaplin, J.P. 1968. Dictionary of Psychology. London: Penguin Book.

Oskamps, S. 1984. Applied Social Psychology. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.